

Zpráva o sledování ukazatelů rentability výroby mléka v ČR za rok 2019

V roce 2019 byly sledovány v rámci každoročního monitoringu výroby mléka prováděného Výzkumným ústavem živočišné výroby v. v. i. výrobní a ekonomické ukazatele u 108 podniků s chovem dojených krav v ČR. Podniky byly rozděleny do tří skupin podle toho, zda chovají plemeno české strakaté (C), holštýnské (H), nebo obě plemena (CH). Podniky s převahou zemědělské půdy v méně příznivých oblastech (ANC, dříve označovány jako LFA), byly přiřazeny z hlediska výrobní oblasti do ANC oblasti, ostatní podniky byly zařazeny do oblasti produkční. Celkové náklady byly počítány na krávu a rok, na jeden krmný den (KD) a na litr prodaného mléka součtem dílčích nákladových položek. Od sumy ročních nákladů bylo odečteno ocenění vedlejších výrobků (telata a statková hnojiva) a tím byly vyčísleny tzv. náklady po odpočtu. V kalkulaci byla zohledněna výše zjišťovaných přímých podpor – podpora vázaná na produkci (dojnice), přechodné vnitrostátní podpory (přežvýkavci), platby na dobré životní podmínky a národní dotace (dotáční program 19.A a 20.A). Definován byl zisk včetně těchto přímých podpor. Do dotací byly dále započítány i ostatní (zejména nepřímé) podpory, které nevycházely z údajů poskytnutých jednotlivými podniky, ale byly vypočítány a poskytnuty Ústavem zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI). Jejich výše představuje průměr ČR a za rok 2019 jsou uváděny jako předběžné. Ostatní podpory zahrnují zejména podíl nepřímých plateb (SAPS, LFA, aj.) do sektoru výroby mléka a dále sem spadají některé přímé podpory, které u podniků nebyly zjišťovány (zelená nafta a podpora pojištění hospodářských zvířat). Byl kalkulován ukazatel příjmů nad náklady na krmiva (IOFC, Income Over Feed Cost), který představuje část tržeb, která v podniku zůstane po úhradě nákladů na krmiva. Rentabilita byla počítána podílem mezi výsledkem hospodaření a náklady po odpočtu.

V následujících tabulkách a grafech jsou prezentovány výsledky

Tabulka 1: Základní ukazatele u souboru podniků

ukazatel/plemeno	C	H	CH	celkem
počet vyhodnocených podniků	39	56	13	108
zemědělská půda (ha)	1 741	2 460	2 414	2 195
půda v ANC (dříve LFA) (ha)	1 305	1 070	1 820	1 255
zornění (%)	76,31	84,04	76,93	80,39
cena objemných krmiv (Kč/t)	688	740	749	722
cena jaderného krmiva (Kč/kg)	3,90	3,89	4,87	4,01
cena sójového extrahovaného šrotu (Kč/kg)	9,52	9,93	10,58	9,85
cena řepkového extrahovaného šrotu (Kč/kg)	5,94	6,19	6,22	6,10

Tabulka 2: Průměrné ukazatele produkce mléka dle plemene

ukazatel/plemeno	C	H	CH	celkem
počet dojnic	450	572	697	543
počet dojnic na 100 ha zemědělské půdy	27,5	25,5	28,9	26,6
počet dojnic na ošetřovatele	52,8	46,8	48,8	49,2
podíl krav stojících na sucho ve stádě (%)	15,96	12,82	17,11	14,50
výroba mléka na dojnici (l)	7 522	9 651	8 524	8 747
tržnost (%)	97,06	97,37	97,05	97,22
tržní produkce mléka na dojnici (l)	7 303	9 403	8 272	8 509
tržní produkce mléka na ošetřovatele (tis. l)	385	443	404	417
obsah bílkovin (%)	3,61	3,44	3,58	3,52
obsah tuku (%)	4,00	3,91	4,00	3,95
počet somatických buněk (tis./ml)	203,08	213,28	211,19	209,47
cena mléka (Kč/l)	8,95	8,81	8,91	8,87

Tabulka 3: Průměrné ukazatele reprodukce podle plemen

ukazatel/plemeno	C	H	CH	celkem	
březost po 1. inseminaci (%)	jalovice	61,46	60,16	54,65	59,91
	dojnice	46,07	35,76	38,06	39,70
březost po všech inseminacích (%)	jalovice	60,11	59,81	53,02	59,06
	dojnice	46,36	37,65	38,64	40,87
inseminační index	2,0	2,4	2,4	2,3	
inseminační interval (dny)	68,0	71,9	70,8	70,4	
délka mezidobí (dny)	385,5	395,9	395,4	392,1	
délka servis periody (dny)	101,0	120,8	114,4	113,0	
věk při prvním otelení (dny)	815,3	740,2	788,8	772,8	
Pregnancy rate (%)	21,02	19,07	20,80	20,00	

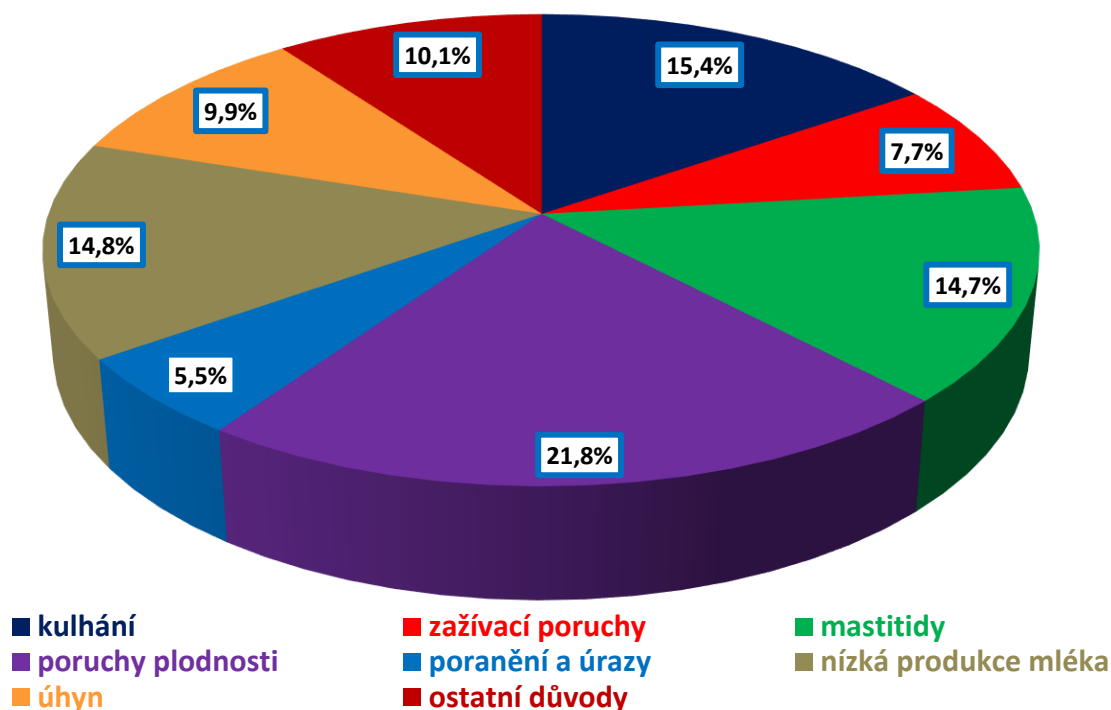
Tabulka 4: Ukazatele obměny stáda podniků dle plemen

ukazatel/plemeno	C	H	CH	celkem
celkové ztráty telat (%)	10,36	10,56	11,11	10,55
z toho úhyny telat (%)	5,31	4,87	5,64	5,12
odchov telat na 100 krav (kusy)	104,5	100,2	100,8	101,9
procento vyřazených krav (%)	33,08	36,57	35,91	35,23
průměrný počet laktací	2,6	2,3	2,4	2,4
průměrný laktiční den (dny)	165,9	179,2	185,2	175,4
zvířat na 1. laktaci (%)	31,3	35,4	34,7	33,9
zvířat na 2. laktaci (%)	26,2	28,1	30,3	27,7
zvířat na 3. a vyšší laktaci (%)	42,2	36,5	35,9	38,5

Tabulka 5: Vyřazení dojnic podle příčiny a plemen (%)

ukazatel/plemeno	C	H	CH	celkem
kulhání	14,00	15,38	17,95	15,43
zažívací poruchy	5,64	8,48	8,50	7,72
mastitidy	17,22	13,53	14,59	14,69
poruchy plodnosti	21,89	23,39	16,28	21,84
poranění a úrazy	4,63	5,61	6,84	5,55
nízká produkce mléka	17,54	13,71	14,06	14,79
úhyn	9,00	10,38	9,79	9,92
ostatní důvody	10,09	9,53	11,98	10,07

Graf 1: Vyřazování dojnic podle příčiny v roce 2019

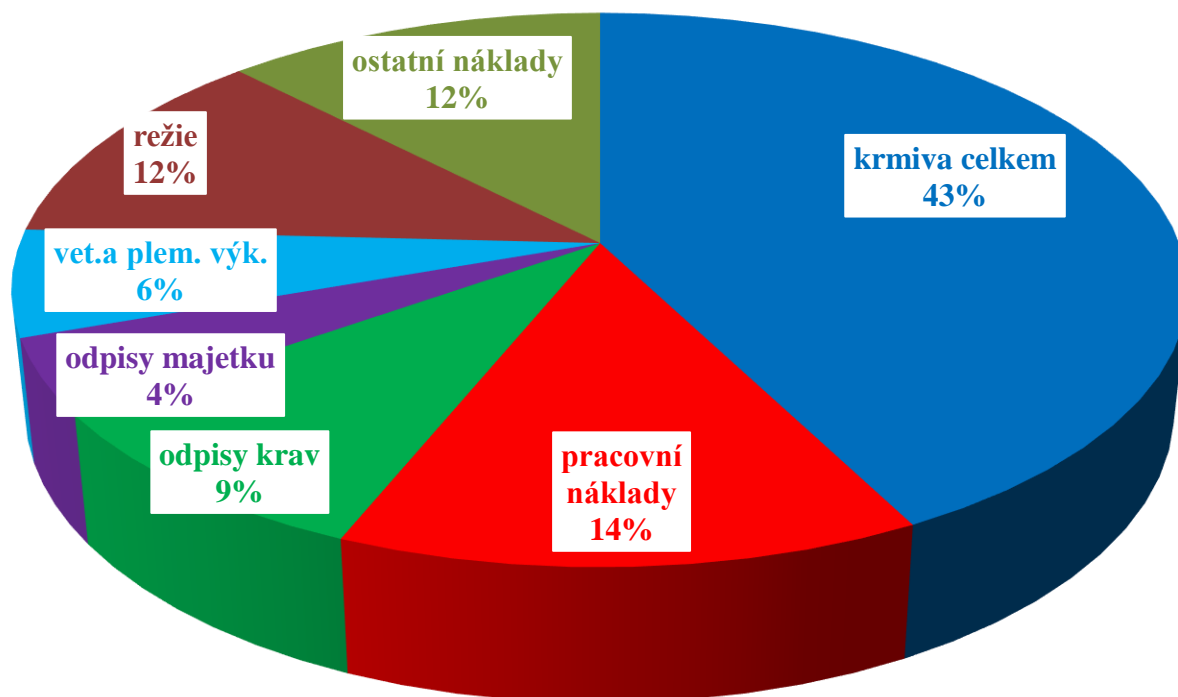

Tabulka 6: Průměrné náklady výroby mléka u souboru podniků v roce 2019 (v Kč)

ukazatel	na krávu a rok	na KD	na litr prodaného mléka
krmiva jadrná	17 578	48,2	2,07
krmiva objemná	10 966	30,0	1,29
ostatní krmiva a steliva	5 439	14,9	0,64
krmiva a steliva celkem	33 983	93,1	3,99
pracovní náklady	10 997	30,1	1,29
odpisy krav	7 256	19,9	0,85
odpisy majetku	3 511	9,6	0,41
veterinární výkony + léky a desinfekce	3 462	9,5	0,41
opravy a udržování	2 232	6,1	0,26
energie	1 787	4,9	0,21
plemenářské výkony a inseminace	1 520	4,2	0,18
pojištění majetku a krav	415	1,1	0,05
režie	9 523	26,1	1,12
ostatní náklady	5 418	14,8	0,64
náklady celkem	80 105	219,5	9,41
odpočet vedlejších výrobků*	3 886	10,6	0,46
náklady po odpočtu vedlejších výrobků	76 220	208,8	8,96

* telata a statková hnojiva

Graf 2: Struktura celkových nákladů u souboru podniků v roce 2019

Tabulka 7: Rentabilita výroby mléka v roce 2019 v Kč

ukazatel	na krávu a rok	na KD	na litr prodaného mléka
náklady po odpočtu¹⁾	76 220	208,8	8,96
tržby za mléko	75 488	206,8	8,87
příjmy nad náklady na krmiva (IOFC)	41 505	113,7	4,88
zisk (bez dotací)	-731	-2,0	-0,09
rentabilita bez dotací (%)	-0,96		
přímé podpory ²⁾	7 059	19,3	0,83
zisk včetně přímých podpor	6 327	17,3	0,74
ostatní (nepřímé) podpory, zdroj: ÚZEI ³⁾	11 978	32,8	1,41
zisk včetně veškerých dotací	18 305	50,2	2,15
rentabilita včetně veškerých dotací (%)	+24,02		

1) po odpočtu vedlejších výrobků (telata a statková hnojiva);

2) do přímých podpor se počítá u podniků zjišťované podpory – podpora vázaná na produkci (dojnice), PVP (přežvýkavci), dobré životní podmínky zvířat a národní dotace (program 19.A a 20.A);

3) údaje vypočítané a poskytnuté pracovníky ÚZEI. Zahrnují zejména podíl nepřímých plateb (SAPS, LFA, aj.) do sektoru výroby mléka a některé přímé u podniků nezjišťované podpory (zelená nafta a podpora pojištění hospodářských zvířat). Za rok 2019 jsou uváděny jako předběžné.

Tabulka 8: Náklady výroby mléka dle chovaného plemena v Kč na krmný den a litr mléka

Ukazatel, položka nákladů	plemeno C		plemeno H		plemeno CH	
	Kč/KD	Kč/litr ¹⁾	Kč/KD	Kč/litr ¹⁾	Kč/KD	Kč/litr ¹⁾
počet podniků	39		56		13	
tržní produkce (l/krávu/rok)	7 303		9 403		8 272	
krmiva a steliva	82,20	4,11	98,72	3,83	98,54	4,35
pracovní náklady	27,51	1,37	31,53	1,22	30,38	1,34
odpisy krav	17,81	0,89	21,52	0,84	18,50	0,82
odpisy majetku	9,47	0,47	9,55	0,37	9,32	0,41
veterinární a plemenářské náklady	10,96	0,55	14,95	0,58	12,57	0,55
opravy a udržování	5,76	0,29	5,97	0,23	7,18	0,32
energie	5,13	0,26	5,00	0,19	3,46	0,15
pojištění majetku a krav	1,07	0,05	1,25	0,05	0,82	0,04
režie	24,09	1,20	25,59	0,99	32,42	1,43
ostatní nákladové položky	13,04	0,65	18,29	0,71	9,22	0,41
náklady celkem	197,05	9,85	232,37	9,02	222,40	9,81
náklady po odpočtu²⁾	186,36	9,31	222,00	8,62	212,03	9,36

1) na litr prodaného mléka;

2) po odpočtu vedlejších výrobků (telata a statková hnojiva).

Tabulka 9: Průměrné náklady v závislosti na tržní produkci mléka v Kč na litr¹⁾

tržní produkce v tis. litrech	pod 7	7 až 8	8 až 9	9 až 10	nad 10
počet podniků	14	28	27	25	14
krmiva a steliva	4,01	4,11	3,91	3,97	3,95
pracovní náklady	1,41	1,36	1,35	1,25	1,00
veterinární a plemenářské náklady	0,67	0,54	0,55	0,56	0,55
odpisy majetku	0,42	0,55	0,35	0,33	0,40
odpisy krav	1,00	0,83	0,81	0,83	0,87
pojištění majetku a krav	0,06	0,05	0,05	0,05	0,04
opravy a udržování	0,28	0,27	0,29	0,23	0,24
režie	1,23	1,03	1,27	1,03	1,06
energie	0,33	0,20	0,20	0,19	0,18
ostatní	0,49	0,63	0,75	0,58	0,83
náklady celkem	9,91	9,55	9,52	9,03	9,13
náklady po odpočtu²⁾	9,33	9,04	9,07	8,63	8,78

1) na litr prodaného mléka;

2) po odpočtu vedlejších výrobků (telata a statková hnojiva).

Tabulka 10: Průměrné náklady na litr prodaného mléka podle výrobní oblasti

ukazatel	produkční oblast v Kč na			oblast ANC ¹⁾ v Kč na		
	krávu	KD	litr	krávu	KD	litr
počet podniků	47			61		
dojivost/tržní produkce ²⁾	9 130 / 8 863			8 451 / 8 235		
krmiva a steliva	33 905	92,89	3,83	33 960	93,04	4,12
pracovní náklady	11 160	30,58	1,26	10 854	29,74	1,32
odpisy krav	7 699	21,09	0,87	6 922	18,97	0,84
odpisy majetku	3 253	8,91	0,37	3 688	10,10	0,45
veterinární a plemenářské náklady	5 221	14,30	0,59	4 506	12,34	0,55
ostatní nákladové položky	21 560	59,07	2,43	18 060	49,48	2,19
náklady celkem	82 797	226,84	9,34	77 991	213,68	9,47
náklady po odpočtu³⁾	78 954	216,31	8,91	74 084	202,97	9,00

1) oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (dříve označované jako LFA oblasti);

2) dojivost a tržní produkce mléka v litrech na krávu a rok;

3) náklady po odpočtu vedlejších výrobků (telata a statková hnojiva).

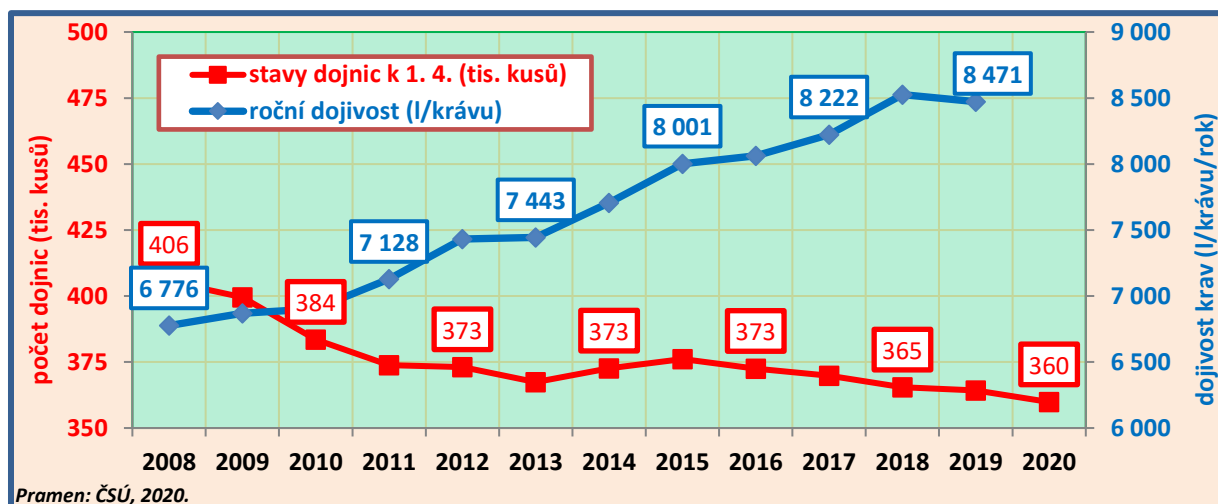
Tabulka 11: Bod zvratu bez dotací tržní produkce mléka v roce 2019 v litrech na krávu a rok

rentabilita	plemeno C	plemeno H	celkem
0 % (bod zvratu)	7 927	8 990	8 679
5 %	8 801	9 938	9 626
10 %	9 781	10 992	10 687

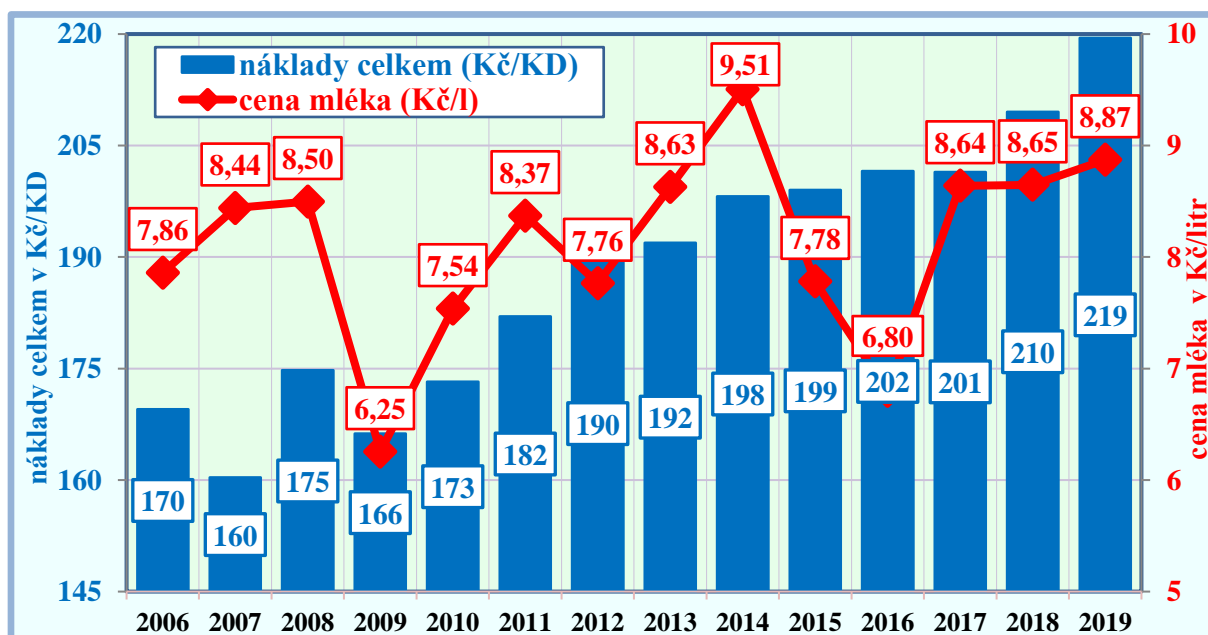
Tabulka 12: Vývoj vybraných ukazatelů výroby mléka

položka	jedn.	2006	2010	2012	2014	2016	2018	2019
počet podniků	n	19	55	62	80	103	114	108
počet dojnic v podniku		688	623	571	582	589	539	543
počet dojnic na ošetřovatele		40	48	47	52	49	50	49
výroba mléka na dojnici	l/rok	7 146	7 666	7 921	8 113	8 508	8 740	8 747
tržní produkce mléka na dojnici		6 596	7 284	7 595	7 836	8 242	8 483	8 509
obsah bílkovin	%	3,37	3,41	3,41	3,43	3,47	3,50	3,52
obsah tuku		3,89	3,93	3,90	3,90	3,95	3,90	3,95
délka mezidobí	dny	403	401	406	403	398	391	392
délka servis periody		127	122	121	119	114	112	113
obměna stáda	%	35,3	33,8	34,1	31,7	35,4	35,1	35,2

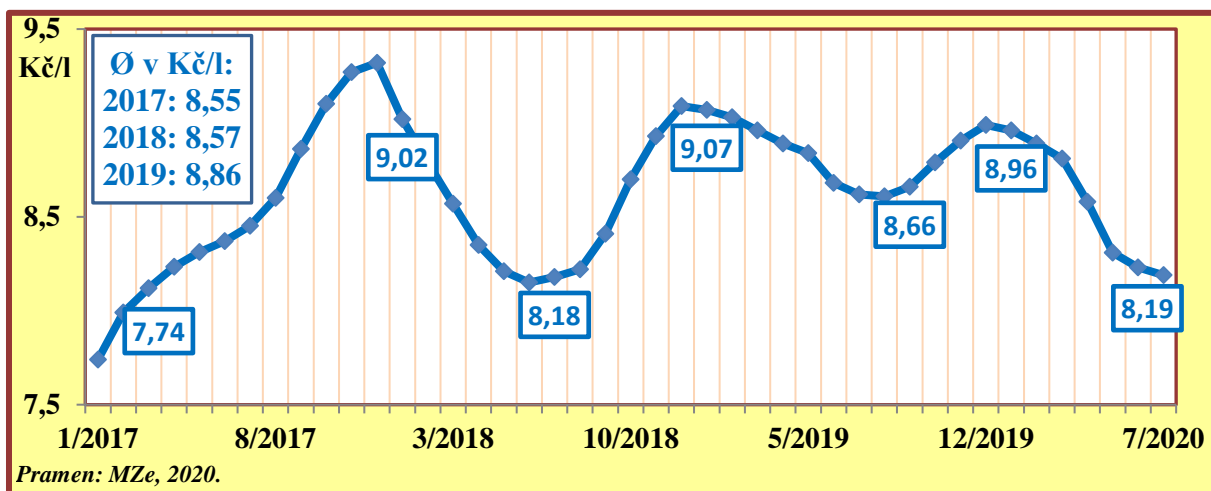
Graf 3: Stavby dojnic k 1. 4. daného roku a roční dojivost mléka v litrech na krávu a rok v ČR

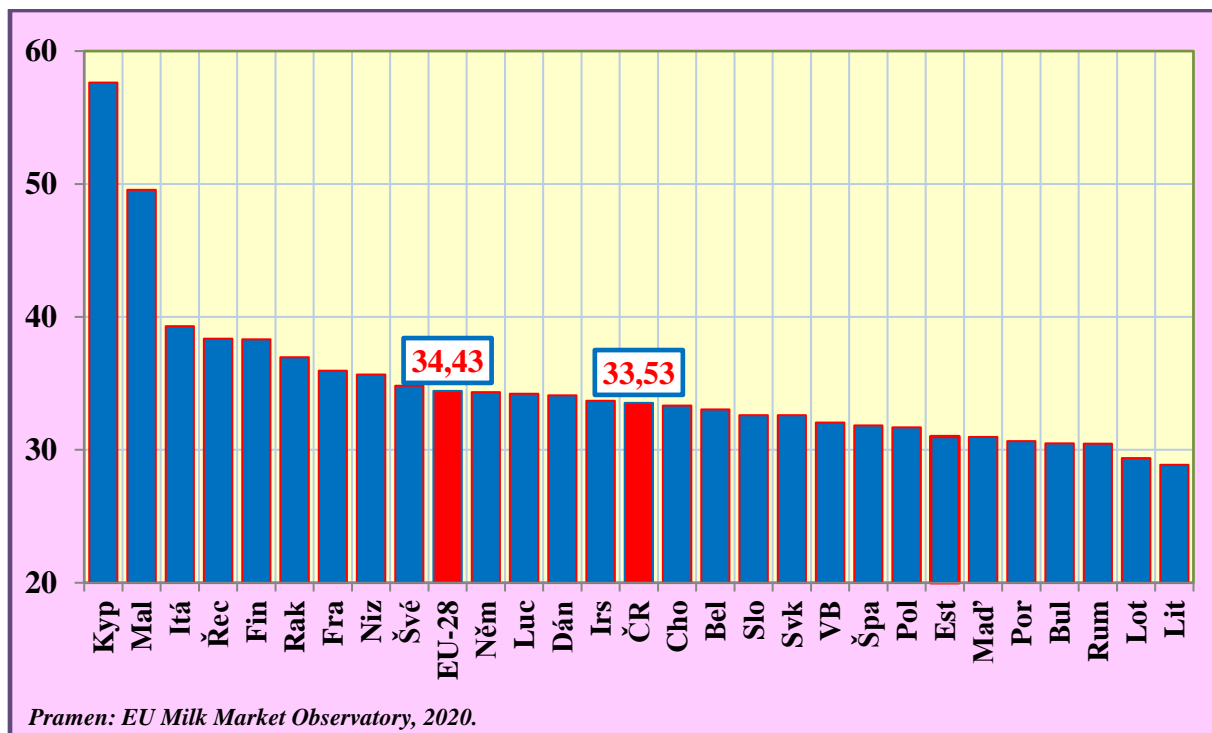
Graf 4: Vývoj celkových nákladů na krmný den a ceny mléka u souboru podniků

Graf 5: Vývoj ceny mléka v ČR v letech 2017 až 2020 v Kč/litr

Graf 6: Cena mléka v zemích EU-28 v roce 2019 (průměr v EUR/100 kg)

Komentář k dosaženým výsledkům

1. Hlavní výrobní ukazatele produkce mléka

Průměrná výměra u 108 vyhodnocených podniků s chovem dojnic činila 2 195 ha při zornění 80 % (*tabulka 1*). V souboru tvoří 52 % podniky s chovem holštýnského skotu (H), 36 % podniků s chovem skotu českého strakatého plemena (C) a 12 % podniků s chovem obou plemen (CH). Podniky s chovem holštýnského skotu patří dle výměry zemědělské půdy oproti podnikům s chovem českého strakatého skotu k větším s vyšším podílem orné půdy (84 %). **Cena objemného krmiva** pro krmení dojnic byla za rok 2019 v průměru 722 Kč za tunu, což představuje zvýšení o 29 Kč a 4,2 % oproti průměrné ceně za rok 2018.

Celkem byla v šetření vyhodnocena užitkovost od 58 659 dojnic (cca 16 % stavů ČR dle údajů k 1. 4. 2020) ze 108 chovů s průměrným stavem **543 dojnic na podnik** (*tabulka 2*). Vhodným ukazatelem intenzity chovu je **počet dojnic na hektar zemědělské půdy**, který vychází u podniků zapojených do šetření v roce 2019 v průměru 27 dojnic na 100 hektarů zemědělské půdy a mezi plemeny ani posledními roky není patrný výraznější rozdíl. Z hlediska produktivity práce je vhodné posuzovat ukazatele **počtu dojnic na ošetřovatele** (v průměru 49) a **prodej mléka na jednoho ošetřovatele**, který činil v průměru 417 tis. litrů za rok 2019. Ukazatelé poměřující počet dojnic a produkci mléka na ošetřovatele v hodnoceném období (2006 až 2019) zaznamenaly nárůst. Je to dáno snížením ošetřovatelů v podniku a růst ukazatele produkce na ošetřovatele podpořila též vyšší dojivost (v roce 2006 byla produkce mléka v průměru 257 tis. litrů na ošetřovatele).

Průměrná roční dojivost byla 8 747 litrů na krávu a tržní produkce činila 8 509 litrů, což představuje téměř shodné výsledky jako v roce 2018, kdy u podniků byla průměrná dojivost a tržní produkce mléka 8 740 a 8 483 litrů. V ČR podle ČSÚ byla v roce 2019 dojivost 8 471 litrů (meziročně -54 litrů a -0,6 %) a u podniků v kontrole mléčné užitkovosti (KU) v kontrolním roce 2018/2019 byla průměrná dojivost 8 860 litrů (9 099 kg, ČMSCH). I při sledování výsledků dle plemen jsou výsledky ČR a souboru podniků podobné. V KU vychází průměrná dojivost v kontrolní roce 2018/2019 u podniků s chovem plemene C (české strakaté C 51 % a více) a plemene H (holštýnské HR 51 % a více) ve výši 7 457 a 9 811 litrů (7 658 a 10 076 kg, ČMSCH). Od souboru podniků bylo celkem prodáno 513 mil. litrů mléka, což tvoří 17 % celkové tržní produkce v ČR za rok 2019 (2 975 mil. l., ČSÚ). Při průměrné ceně mléka 8,87 Kč/l činily za rok 2019 celkové příjmy pro podniky 4,55 mld. Kč. Tržnost mléka byla u chovů v průměru 97,2 %, což je srovnatelný výsledek s ČR v roce 2019 (96,8 %, ČSÚ). **Počet somatických buněk (PSB)** byl v průměru za rok 2019 ve výši 209 tis./ml. Od roku 2012, kdy byl PSB 250 tis./ml., došlo ke snížení u souboru podniků o 16 %. Na zlepšení v PSB ukazuje i skutečnost, že až 28 % podniků v roce 2012 mělo PSB vyšší jak 300 tis./ml a za rok 2019 vykazovalo PSB nad 300 tis./ml. jen 6 % podniků. V ČR se podle výsledků kvality nakupovaného mléka podle analýzy bazénových vzorků (ČMSCH) PSB snížil z 254 (2012) na 221 tis./ml. za rok 2019, tj. snížení o 13 %. Rentabilita chovu dojeného skotu je výrazně ovlivněna zpeněžením mléka, resp. **nákupní cenou mléka**. U souboru podniků bylo mléko

zpeněžováno v roce 2019 průměru za 8,87 Kč/l (v ČR byla v roce 2019 průměrná cena 8,86 Kč/l, MZe) při průměrném obsahu 3,52 % bílkovin a 3,95 % tuku. Mírně vyšší byla cena u chovů s plemenem C (oproti chovům s plemene H) související s vyšším obsahem tuku a bílkovin v mléce.

2. Reprodukce a obměna stáda

Ukazatelé reprodukce, které uvádí *tabulka 3*, se většinou významněji liší podle zastoupení plemen a intenzity výroby. Z výsledků je patrné, že vyšší **úrovně březosti** dosahují dojnice plemene C, u kterých bylo nejkratšího mezidobí (386 dní) při nejkratší průměrné délce servis periody (101 dní). Po první inseminaci vychází v průměru u podniků březosti jalovic a krav 60 % a 40 %, což je téměř shodné jako průměrné výsledky v ČR ve stejném roce (61 a 41 %, ČMSCH). **Věk při prvním otelení** byl u dojnic plemene C vyšší, a to 815 dní oproti plemenu H (740 dní) a průměru 773 dní. **Pregnancy rate** je komplexní ukazatel na posouzení reprodukce ve stádě. Je charakterizován jako podíl dojnic, které zabřezly na počet všech říjí, které mohly v hodnoceném měsíci proběhnout. V průměru vyšel v roce 2019 u souboru podniků 20 %, přičemž v průměru mírně vyšší byl ukazatel u podniků chovající dojnice plemene C. Výsledky reprodukce u souboru podniků v roce 2019 se příliš neodchylovaly od výsledků roku předešlého a od celorepublikových údajů a z dlouhodobého pohledu bylo u podniků zjevné zvýšení ukazatelů březosti a zkrácení délky mezidobí.

Při vysoké variabilitě mezi hodnocenými podniky byly v průměru v roce 2019 u podniků **celkové ztráty telat** 10,6 %, z toho úhyny 5,1 % (*tabulka 4*). V ČR (ČSÚ) byly v roce 2019 úhyny telat u všech plemen ve výši 6,2 % z počtu narozených a počet odchovaných telat na 100 krav byl nižší (93 ks) oproti zjištěným výsledkům u souboru podniků (102 ks). Celkové procento **vyřazování krav** bylo v souboru podniků za rok 2019 v průměru 35 % (stejně jako v roce 2018) a mezi podniky se procentní obměna stáda pohybovala mezi 20 a 68 %. Větší obměnu stáda měly chovy s plemenem H (37 %) oproti podnikům chovající český strakatý skot (33 %). Výsledky KU v kontrolním roce 2018/2019 v ČR (ČMSCH) udávají průměrný podíl vyřazených dojnic 36 %. U hodnocených podniků v roce 2019 byly dojnice plemene C oproti dojnicím plemene H vyřazovány později, což potvrzuje největší podíl krav na 3. a vyšší laktaci a vyšší průměrné pořadí laktace. **Laktační den** vyjadřuje, ve kterém dnu v průběhu laktace se dojnice nachází. Ukazatel se uvádí jako průměrný za celé stádo a vyjadřuje se jeho roční průměr. U podniků byl za rok 2019 laktační den 175 dní (zvýšení o jeden den oproti roku 2018).

V roce 2019 byly **nejčastějším důvodem vyřazování** (22 %) poruchy plodnosti (*tabulka 5 a graf 1*). Významný podíl dojnic byl také vyřazován z důvodu kulhání (15,4 %), nízké produkce mléka (14,8 %) a kvůli mastitidám (14,7 %). Mezi nejčastějšími příčinami vyřazení dojnic existují rozdíly mezi plemeny. Největší rozdíly byly u vyřazení z důvodu nízké užitkovosti a u mastitid. U podniků v kontrole užitkovosti v ČR v kontrolním roce 2018/2019 (ČMSCH) tvořily zhruba tři čtvrtiny zdravotní důvody vyřazování.

3. Náklady a rentabilita výroby mléka v ČR v roce 2019

V souboru podniků s chovem dojených krav v ČR dosáhly za rok 2019 **celkové náklady** výše 80 105 Kč na krávu a rok, tj. 220 Kč na krmný den (*tabulka 6*). Od celkových nákladů se odečítá hodnota narozených telat a ocenění statkových hnojiv a vzniklý rozdíl jsou náklady po odpočtu, které u podniků za rok 2019 činily 76 220 Kč na krávu a rok a 209 Kč na krmný den. V přepočtu na litr prodaného mléka, byly náklady po **odpočtu vedlejších výrobků 8,96 Kč**. U 90 % podniků kolísaly celkové náklady po odpočtu v rozmezí 52 až 98 tis. Kč na krávu a rok, resp. 7,2 až 10,6 Kč na litr mléka. Z *grafu 2* je patrné, že největší položkou nákladů byla krmiva (43 %). Krmiva objemná se na nákladech na krmiva celkem podílí 32 %. Druhou nejvýznamnější položkou byly pracovní náklady, které zatěžují roční náklady výroby mléka v průměru 11 tis. Kč na krávu a rok, čímž se podílí na celkových nákladech zhruba 14 %. Krmiva spolu s pracovními náklady, odpisy (majetku a krav) a režiemi tvoří až 82 % ročních nákladů chovu. V roce 2019 bylo, při výkupní ceně mléka 8,87 Kč na litr a značné variabilitě vykazované mezi podniky, dosaženo v průměru bez dotací ztráty u souboru podniků 0,09 Kč na litr prodaného mléka (rentabilita -1,0 %, *tabulka 7*). Ekonomickou situaci výroby mléka zlepšily přijaté dotace. Při započítání u podniků zjišťovaných přímých podpor – podpor vázaných na produkci (dojnice), přechodných vnitrostátních podpor (přezvýkavci), plateb na dobré životní podmínky a národních dotací (dotační program 19.A a 20.A) – stoupl v roce 2019 zisk na 0,74 Kč na litr prodaného mléka, tj. 6 327 Kč na krávu a rok. Při zohlednění ostatních (zejména nepřímých) podpor nezjišťovaných u podniků (poskytnutých pracovníky ÚZEI), by za rok 2019 zisk v průměru u souboru podniků dosáhl výše 2,15 Kč na litr prodaného mléka (rentabilita 24 %). Ukazatel **příjmů nad náklady na krmiva (IOFC)** v souboru podniků vycházel za rok 2019 v průměrné denní výši 114 Kč na krávu, což představuje denní tržbu za prodej mléka po úhradě nákladů na krmiva. Oproti roku 2018 se tak výše ukazatele téměř nezměnila. Mezi podniky se v roce 2019 ukazatel pohyboval mezi 60 až 170 Kč na den. IOFC v posledních letech značně kolísal především v závislosti na ceně mléka (u souboru podniků se v letech 2006 až 2019 v průměru mezi 54 a 128 Kč/den).

4. Nákladovost dle plemena, tržní produkce a výrobní oblasti

Ekonomické výsledky výroby mléka jsou vedle cen mléka a vstupních cen (krmiva, práce, veterinární výkony, léčiva, energie aj.) ovlivňovány řadou dalších faktorů. Mezi ně patří zejména volba plemena, užitkovost krav a výrobní oblast. Mezi hlavními plemeny dojených krav v ČR jsou patrné rozdíly (*tabulka 8*). Podniky s převahou dojnic H měly oproti podnikům s chovem C vyšší celkové náklady na krávu a rok (na KD), ale vlivem vyšší roční dojivosti byly náklady po odpočtu na litr prodaného mléka v průměru nižší. Z výsledků vyplývá, že podniky s vysokou tržní produkcí na dojnici, dosahují také nižších nákladů na litr mléka (*tabulka 9*). Podniky chovající dojnice v produkční oblasti měly oproti farmám hospodařící v ANC oblastech (*tabulka 10*) vyšší náklady na krmný den a nižší náklady na litr mléka. Rozdílnost mezi oblastmi může být způsobena odlišným zastoupením podniků chovající určité plemeno v dané oblasti.

5. Bod zvratu produkce v roce 2019 (bez dotací)

Při ekonomickém hodnocení úspěšnosti chovu dojených krav (produkci mléka) je vhodné znát bod zvratu, který představuje takovou situaci, kdy jsou náklady rovny výnosům a je tím dosaženo nulového zisku. Za rok 2019 byla bez dotací výroba mléka u souboru podniků ztrátová, tudíž bod zvratu tržní produkce (*tabulka 11*) vychází mírně vyšší (8 679 litrů), než skutečně u podniků dosažená tržní produkce (8 509 litrů). Při požadavku rentability 5, resp. 10 % by roční tržní produkce mléka musela za předpokladu rovnoměrného navyšování variabilních nákladů vzrůst na 9 626, resp. 10 687 litrů na krávu a rok.

6. Vývoj výrobních a ekonomických ukazatelů produkce mléka v letech 2006 až 2019

V období let 2006 až 2019 se u souboru podniků zvýšila dojivost o 1 601 litrů (*tabulka 12*) a růst dojivosti byl patrný také v ČR (*graf 3*). V průběhu let 2006 až 2019 se mírně zvýšil obsah bílkovin a tuku v mléce (o 0,15 a 0,06 procentních bodů), snížila se délka mezidobí a servis periody (o 11 a 14 dní) a téměř se nezměnila obměna stáda. Náklady v roce 2006 u souboru podniků byly 62 tis. Kč na krávu a rok (170 Kč/KD) a do roku 2019 se zvýšily o 18 tis. Kč (+ 29 %) na 80 tis. Kč na krávu a rok (219 Kč/KD, *graf 4*). Cenová hladina se zvyšuje ve většině oblastí národního hospodářství, což se promítá do vyšších cen vstupů i v zemědělském sektoru (vyšší ceny krmiva, práce, energií, investic aj.). Vyšší cenová hladina se pochopitelně odráží také do vyšších nákladů na výrobu mléka. Díky nárůstu roční dojivosti krav, která koresponduje se zvyšující se dojivostí krav v celé ČR, byl růst nákladů v přepočtu na litr mléka nižší, než v přepočtu na krávu a rok. Ve čtrnácti hodnocených letech byly náklady v průměru 69 tis. Kč a po odpočtu vedlejších výrobků 8,49 Kč na litr prodaného mléka.

7. Ceny mléka v ČR a v EU

Na rozdíl od nákladů na litr mléka byly patrné velké výkyvy v **cenách mléka**, které u sledovaných souborů podniků stejně tak jako na národní úrovni vykazaly příliš vysokou variabilitu. Cena mléka v období let 2006 až 2019 byla u souboru podniků v průměrné roční výši 8,12 Kč/l a v ČR (MZe) 8,01 Kč/l. Kladného výsledku hospodaření (zisku) bez započítání dotací tak bylo dosaženo v hodnoceném souboru ze 14 let pouze v 5 letech, tj. v letech 2007, 2008, 2014, 2017 a 2018. V ČR v průběhu roku 2019 cena mléka poklesla z 9,07 Kč/l (1/2019) na 8,99 Kč/l (12/2019) při průměru 8,86 Kč/l (MZe). Pokles byl patrný také v prvních sedmi měsících roku 2020, kdy cena mléka poklesla v červenci na úroveň 8,19 Kč/l a za sedm měsíců roku 2020 byla v průměru 8,58 Kč/l. Kolísání nákupní ceny mléka v posledních letech v ČR je patrné také z *grafu 5*. V průměru ve státech EU-28, resp. EU-27 byla v roce 2019 průměrná cena mléka 34,43, resp. 34,69 EUR/100 kg. Za prvních sedm měsíců roku 2020 se cena ve státech EU-27 z 35,15 EUR/100 kg v lednu snížila na odhadovaných 32,50 EUR/100 kg v červenci, tj. snížení o 7,6 %. Z *grafu 6* je zřejmé, že v průměru v roce 2019 byla v ČR cena mléka nižší, než činil průměru EU-28.

8. Vývoj stavů a dojivosti v ČR v první polovině roku 2020 (dle údajů ČSÚ)

K 1. 4. 2020 se chovalo na území ČR celkem 1 404 tis. kusů skotu, tj. meziroční snížení o 14 tis. kusů a 1 %. Z celkového počtu bylo chováno 360 tis. kusů dojených krav, tj. oproti minulému období stavy poklesly o 4,4 tis. kusů a 1 % (ČSÚ). Dle komentáře ČSÚ k výsledkům chovu skotu za 1. pololetí roku 2020 se k 30. červnu 2020 počet skotu proti stejnému období předchozího roku snížil o 15,8 tis. kusů (tj. o 1,1 %) a počet dojených krav se snížil o 7,1 tis. kusů (o 2 %). Komentář výsledků dále uvádí, že v 1. pololetí roku 2020 výroba mléka dosáhla výše 1 609,1 mil. litrů, tj. ve srovnání s minulým rokem nárůst o 4,1 %. Průměrná denní dojivost byla v prvním pololetí roku 2020 v ČR v průměru 24,7 litrů, tj. vzrostla o 5,4 % (ČSÚ).

9. Chov skotu a produkce mléka v EU

V roce 2019 se chovalo ve 27 státech EU celkem 77,2 mil. kusů skotu, z toho 20,5 mil. kusů dojených krav (EU Milk Market Observatory). Produkce mléka se v tomto roce odhaduje na cca 152 mil. tun mléka, tj. 7 290 kg mléka na krávy za rok. V období let 2000 až 2019 se snížil počet dojených krav o 4,7 mil. kusů, ale díky vyšší roční dojivosti o 36 % (1 935 kg na krávu a rok), se zvýšila produkce mléka v tomto období o 11,9 % (16 mil. tun). Mezi státy s nejvyšší produkcí mléka patří v EU patří Německo, Francie a Nizozemí. ČR se na produkci EU-27 podílí zhruba 2 %.

Závěr:

Mléko je jednou z nejvíce vyráběných zemědělských komodit na celém světě. Jde však o komoditu determinovanou vysokým konkurenčním tlakem a výraznou volatilitou výkupních cen mléka. Odpovídající úroveň výrobních a ekonomických ukazatelů je proto nezbytná pro zajištění dlouhodobé udržitelnosti chovu. Výsledky každoročního hodnocení výrobních ukazatelů poukazují na poměrně vysokou shodu s průměrnými výsledky publikovanými ČSÚ a ČMSCH. Z ekonomické analýzy vyplývá, že se v roce 2019 museli chovatelé potýkat s růstem vstupních cen, a to zejména u krmiv v důsledku nepříznivých klimatických podmínek a u práce díky růstu nominálních mezd a snižování nezaměstnanosti. Tyto skutečnosti byly hlavními důvody meziročního zvýšení nákladů o 3 630 Kč na krávu a rok, resp. o 0,40 Kč na litr prodaného mléka. Trend zvyšování ročních nákladů výroby mléka díky růstu vstupních cen se dá předpokládat i v dalších letech. Bez odpovídajícího růstu úrovně tržeb však nebude dosaženo přiměřeného zisku, čímž se chov skotu z dlouhodobého pohledu dostane do ekonomicky neudržitelné situace. Chovatel by se měl kromě cíle v oblasti redukce nákladů a vyšší užitkovosti zabývat také analýzou dalších ukazatelů a na jejich základě přijímat opatření směřující k vyšší efektivitě ve výrobě mléka. K lepšímu pochopení svých rezerv přispěje srovnání vlastních výsledků s průměrnými hodnotami a také s nejlepšími podniky v odvětví.